

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії **Турська Валерія Миколаївна**, 1997 року народження, громадянка України, освіта вища: у 2020 році закінчила Національну юридичну академію України імені Ярослава Мудрого та отримала диплом магістра за спеціальністю «Право», з січня 2019 року по теперішній час зареєстрована як фізична особа-підприємець, здійснює діяльність у сфері права та надання юридичних послуг.

З 01.09.2022 р. по теперішній час – навчається в аспірантурі Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут», виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Право».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом ректора Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут», Міністерство освіти і науки України, м. Харків, від «17» червня 2026 року № 251 п. 1.16 (без змін) у складі:

голови разової спеціалізованої вченої ради – Павликівського Віталія Івановича, доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри права Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут»;

рецензентів – Філіпенко Наталії Євгенівни, докторки юридичних наук, професорки, професорки кафедри права Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут»;

Фіалки Михайла Ігоровича, кандидата юридичних наук, професора, професора кафедри права Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут»;

офіційних опонентів – Ступника Ярослава Валерійовича, кандидата юридичних наук, професора, завідувача кафедри кримінального права та правоохоронної діяльності юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Шевчук Тетяни Анатоліївни, кандидатки юридичних наук, доцентки, доцентки кафедри кримінального права і кримінології Навчально-наукового інституту №1 (підготовки фахівців для органів досудового розслідування Національної поліції України) Харківського національного університету внутрішніх справ.

на засіданні 22 липня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право Турській Валерії Миколаївні на підставі публічного захисту дисертації «Мода і злочинність: криміногенність та запобігання негативним впливам» за спеціальністю 081 Право.

Дисертацію виконано в Національному аерокосмічному університеті «Харківський авіаційний інститут», Міністерство освіти і науки України, м. Харків.

Науковий керівник: Литвинов Олексій Миколайович, доктор юридичних наук, професор, заслужений працівник освіти України, ректор Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут».

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, у якому відображено нові науково обґрунтовані результати проведеного здобувачем дослідження, що виконують конкретне наукове завдання і мають вагоме значення для галузі знань 08 Право. Дисертація виконана державною мовою і відповідає встановленим МОН вимогам щодо оформлення дисертації. Обсяг основного тексту дисертації є достатнім для розкриття теми в межах галузі 08 Право за спеціальністю 081 Право. Таким чином, у дисертації дотримано вимоги п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Здобувач має 7 наукових праць за темою дисертації, з них: 4 статті – опубліковані у наукових виданнях України, визнаних фаховими з юридичних наук категорії «Б», 3 – наукові статті та тези наукових доповідей на конференціях різного рівня.

Наукові праці, у яких висвітлено основні наукові результати дисертації:

1. Турська В. М. Соціокультурний феномен моди у фокусі кримінологічного аналізу. Вісник Кримінологічної асоціації України. 2024. Т. 33, № 3. С. 198–207. DOI: <https://doi.org/10.32631/vca.2024.3.17>.

2. Турська В. Мода та злочинність як соціальні феномени впливу на суспільство. Юридичний вісник. 2025. № 6. С. 299–305. DOI: <https://doi.org/10.32782/yuv.v6.2025.37>.

3. Турська В. М. Мода як об'єкт кримінологічної превенції: негативні впливи та шляхи запобігання. Право і суспільство. 2026. № 1. С. 156–162. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2026.1.2.21>.

4. Турська В. М. Запобігання негативним криміногенним впливам моди: кримінологічний аспект. Юридичний науковий електронний журнал. 2026. № 2. С. 267–270. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2026-2/60>.

У дискусії взяли участь голова та члени разової спеціалізованої вченої ради та висловили зауваження:

Рецензент Наталія Філіпенко

1. Заслугує уваги розроблена дисертанткою концепція моди як специфічного регулятора віктимної поведінки індивіда та обґрунтування положення про те, що публічна демонстрація елітарного способу життя в цифровому просторі штучно підвищує індивідуальну віктимність громадян через виникнення ситуацій «візуальної спровокованості». Проте, попри високу теоретичну цінність зазначеного підходу, у роботі недостатньо уваги приділено вивченню віктимологічного потенціалу окремих молодіжних субкультур, де слідування внутрішнім деструктивним модним стандартам чи візуальним маркерам «антимоди» може не лише провокувати корисливі зазіхання з боку третіх осіб, а й суттєво підвищувати ризик самодеструктивної або аутоагресивної поведінки самих представників цих груп. Вважаю, що більш глибокий аналіз специфіки групової віктимності неповнолітніх під символічним пресингом медіасередовища дозволив би оптимізувати запропоновані автором практичні рекомендації для підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України.

2. Логічним та обґрунтованим постає проведений дисертанткою аналіз впливу соціокультурних чинників та індивідуалізованих інформаційних середовищ на формування правосвідомості й деформацію ціннісних орієнтацій особистості. Водночас у роботі недостатньо уваги приділено дослідженню та розв'язанню прикладних проблем мобінгу (цькування) на робочому місці, зумовлених невідповідністю працівників панівним у корпоративному середовищі модним трендам, неформальним стандартам зовнішнього вигляду чи жорсткому дрес-коду. Зазначені деструктивні практики психологічного тиску та соціальної ізоляції працівників у трудових колективах нерідко виступають чинником

латентної детермінації правопорушень проти особистості або майнових посягань. Більш детальний кримінологічний розгляд механізмів трансформації соціокультурного пресингу у професійному середовищі та його впливу на загальний рівень делінквентності дозволив б суттєво підвищити превентивний потенціал індивідуально-профілактичних заходів, а також оптимізувати рекомендації щодо розроблення корпоративних програм цифрової та психологічної гігієни для суб'єктів господарювання різних форм власності.

3. Науковий інтерес викликає здійснений дисертанткою аналіз міжнародних доктринальних підходів до розуміння соціокультурних чинників б делінквентності та вивчення європейського досвіду правового регулювання цифрового простору й безпеки медіасередовища. Проте, попри загальну позитивну оцінку цього аналізу, у роботі недостатньо уваги приділено вивченню прикладних зарубіжних моделей і практик взаємодії правоохоронних органів із представниками IT-індустрії та цифрових гігантів. Вважаю, що дослідження конкретних міжнародних кейсів щодо латентного соціокультурного контролю та досвіду роботи поліцейських підрозділів інших країн (наприклад, досвіду превентивного кібермоніторингу) дозволило б детальніше обґрунтувати механізми адаптації цих інструментів до вітчизняних реалій та надати більш чіткі організаційні рекомендації для Національної поліції України в частині координації OSINT-моніторингу з міжнародними партнерами.

Загалом, висловлені зауваження та побажання не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованого дослідження, оскільки більшість із них належить до дискусійних питань які не торкаються основних, концептуальних положень дисертації, або ж мають рекомендаційний характер.

Рецензент Михайло Фіалка

1. Потребує додаткового пояснення питання про межі кримінологічного аналізу моди. Авторка переконливо обґрунтовує, що мода може виступати фоновим для злочинності явищем, однак під час захисту доцільно було б додатково пояснити, за якими саме критеріями мода відмежовується від інших соціокультурних чинників – масової культури, субкультур, консюмеризму, медійних трендів та інформаційного впливу. Це питання має не стільки критичний, скільки теоретико-методологічний характер, оскільки воно дозволяє ще точніше окреслити місце авторської концепції в системі сучасної кримінологічної науки.

2. Дискусійним є питання про співвідношення девіантної та власне злочинної поведінки у контексті впливу моди. У роботі значна увага приділена девіантним практикам, молодіжним субкультурам, демонстративному споживанню, соціальному наслідуванню та поведінковим установкам. Водночас під час публічного захисту було б доцільно докладніше пояснити, у яких випадках негативний вплив моди залишається на рівні соціальної девіації, а в яких — може набувати кримінологічного значення у вузькому сенсі. Таке уточнення посилює б прикладну спрямованість роботи та дозволило б чіткіше показати її значення саме для кримінології.

3. Окремі запропоновані профілактичні заходи могли б бути конкретизовані з погляду механізму їх практичної реалізації. Заслужовують на підтримку положення дисертантки щодо розвитку медіаосвіти, критичного мислення, інформаційної гігієни, моніторингу ризикових трендів і роботи з групами ризику. Водночас у подальших наукових дослідженнях або під час захисту варто було б уточнити, які саме суб'єкти профілактики, у межах яких повноважень та за допомогою яких інструментів можуть реалізовувати запропоновані заходи. Це не знижує наукової цінності роботи, а радше відкриває перспективи для її подальшого прикладного розвитку.

Офіційний опонент Ярослав Ступник

1. У дисертації запропоновано оригінальний підхід до аналізу моди як фонового явища злочинності, при цьому обґрунтовано, що мода не є безпосередньою причиною злочинності. Разом із тим, теоретична концепція дослідження могла б бути посилена шляхом більш

чіткого визначення криміногенного потенціалу моди, зокрема розмежування її самостійного впливу та опосередкованої ролі як соціокультурного чинника, що актуалізує або підсилює дію економічних, соціальних і майнових детермінант злочинності.

2. У другому розділі дисертації «Запобігання криміногенним впливам моди» обґрунтовується доцільність переорієнтації системи запобігання криміногенним впливам моди від переважно репресивних заходів до застосування інструментів «м'якої сили» (soft power), насамперед розвитку медіаграмотності та формування культури усвідомленого споживання серед молоді. Водночас практична цінність запропонованих положень була б більш переконливою за умови їх детальнішого обґрунтування з позицій інституційної спроможності органів Національної поліції України, зокрема підрозділів ювенальної превенції, реалізовувати відповідні соціокультурні механізми у сучасних умовах функціонування правоохоронної системи.

3. Концепція дисертації ґрунтується на розгляді моди як самостійного об'єкта кримінологічного аналізу. Водночас значна частина аргументації присвячена дослідженню алгоритмів функціонування соціальних мереж (TikTok, Instagram), поширенню цифрового контенту та деструктивних інформаційних впливів у мережі Інтернет. У зв'язку з цим доцільним видається більш чітке розмежування криміногенного потенціалу моди як соціокультурного феномену та криміногенних властивостей сучасного інформаційно-цифрового середовища, у якому мода виступає лише одним із механізмів поширення відповідних впливів.

4. Досліджуючи взаємозв'язок моди та злочинності, авторка приділяє значну увагу феноменам деструктивних субкультур, делінквентних флешмобів та романтизації кримінального способу життя. Разом із тим теоретичний аспект дослідження міг би бути поглиблений шляхом більш чіткого розмежування понять «мода на злочинну (делінквентну) поведінку» як соціально психологічного явища та «мода як криміногенний фактор», що опосередковано детермінує вчинення традиційних кримінальних правопорушень, зокрема корисливої спрямованості. Таке розмежування сприяло б посиленню понятійно категоріального апарату та підвищенню теоретичної завершеності авторської концепції.

Офіційний опонент Тетяна Шевчук

1. Відзначаючи те, що робота має новаторський характер та беззаперечно важливе практичне значення і цінність, що є суттєвим підґрунтям для використання інновацій у практиці, необхідним вбачається більш системне формулювання напрацьованих пропозицій щодо виявлених раніше невідомих закономірностей та розроблених на цій основі практичних рекомендацій для удосконалення правотворчості, практики застосування, наукової та освітньої діяльності.

2. Спираючись у своєму дослідженні на норми Конституції, інших законів України, міжнародних конвенцій, нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України, Президента України, Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції, Офісу Генерального прокурора, дисертант не вказує їх у якості правової основи дисертації. Такий крок є відверто вразливим до критики, адже правова основа являється обов'язковим елементом вступу, який чітко окреслює межі роботи.

3. Погоджуючись і підтримуючи тезу автора про те, що кримінальна мода також може виступати як форма протесту проти соціальних інститутів і норм, цікавою є його думка щодо моди на соціальний паразитизм, який фактично є одним із соціальних трендів сучасності.

4. Дослідження, проведені під егідою Організації Об'єднаних Націй, свідчать про те, що більшість соціальних медіа-інфлюенсерів поширюють інформацію без перевірки її достовірності, що містить безпосередні загрози для споживачів інформації. Цікавою є думка автора щодо далекосяжних і потенційно важливих напрямків врегулювання діяльності блогерів та інфлюенсерів, як суб'єктів правовідносин у мережі Інтернет в Україні в рамках правового поля без порушення балансу зі свободою слова.

5. Перспективною для подальших досліджень вбачається розробка проблем щодо

жертвами кібербулінгу, шахрайства, фішингу, сталкінгу або психологічного тиску чи навіть травлі через публічний спосіб життя, порушення особистих кордонів, що підвищує їх вразливість до маніпуляцій.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» - членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Турській Валерії Миколаївні ступінь доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 «Право»

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Окрема думка члена разової ради не надходила.

Голова разової спеціалізованої вченої ради

Віталій ПАВЛИКІВСЬКИЙ

Підпис голови разової спеціалізованої
вченої ради Віталія Павликівського
засвідчую

Голова вченої ради
Ольга Мисун

